

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

KÜRESEL GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE TÜRKİYE’NİN GİNİ MUKAYESESİ

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

Mustafa KESKİN

KONYA
Eylül, 2025
www.kto.org.tr

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. GİNİ KATSAYISI	1
3. KÜRESEL GELİR EŞİTSİZLİĞİ (GİNİ)	1
4. TÜRKİYE’DE GELİR EŞİTSİZLİĞİ (GİNİ).....	3
5. SONUÇ.....	8
6. KAYNAKÇA.....	8

1. GİRİŞ

Gelir eşitsizliği, günümüzde hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya olduğu en önemli sosyo-ekonomik sorunlardan biridir. Gelir dağılımındaki adaletsizlik, toplumsal refahı, ekonomik büyümeyi ve sosyal istikrarı doğrudan etkileyen bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu eşitsizlik, bireyler ve toplumlar arasındaki fırsat eşitsizliğini derinleştirerek yoksulluk, eğitimde fırsat eşitsizliği ve sağlık hizmetlerine erişim gibi alanlarda ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Gelir eşitsizliğini ölçmek ve analiz etmek amacıyla kullanılan en yaygın yöntemlerden biri, GİNİ katsayısıdır. GİNİ katsayısı, bir ülkedeki gelir dağılımının ne kadar adil olduğunu 0 ile 1 arasında bir değerle ifade eden bir ölçüttür. 0 değeri, gelirin tamamen eşit dağıldığını gösterirken, 1 değeri ise gelirin tamamen eşitsiz dağıldığını ifade eder. Bu katsayı politika yapıcılar, ekonomistler ve araştırmacılar tarafından gelir dağılımındaki eğilimleri anlamak ve bu doğrultuda politika önerileri geliştirmek için sıklıkla kullanılmaktadır.

Bu rapor, gelir eşitsizliğinin küresel ve yerel düzeydeki boyutlarını incelemeyi, Gini katsayısının hesaplanma yöntemlerini ve bu katsayının ekonomik ve sosyal politikalara yönelik etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, gelir eşitsizliğini azaltmaya yönelik uygulanabilecek politikalar ve bu politikaların etkinliği üzerine değerlendirmelerde bulunulacaktır. Gelir eşitsizliği ile mücadelede atılacak adımlar, sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda toplumsal refahı ve adaleti de destekleyecek nitelikte olmalıdır.

2. GİNİ KATSAYISI

Ekonomide Gini katsayısı, Gini endeksi veya Gini oranı, bir ulus ya da bir sosyal grup içindeki gelir eşitsizliği veya servet eşitsizliğini temsil etmeyi amaçlayan bir istatistiksel dağılım ölçüsüdür. Gini katsayısı veya Gini endeksi, 1912 yılında İtalyan istatistikçi Corrado Gini tarafından geliştirilen gelir eşitsizliğinin istatistiksel bir ölçüsüdür.

Gini katsayısı, bir ülkedeki gelir dağılımındaki eşitsizliği ölçmek için kullanılan önemli ekonomik göstergelerden birini oluşturmaktadır. Gini katsayısı, sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, bire yaklaştıkça gelir dağılımında bozulmayı ifade etmektedir. Gini katsayısı hesabında hanenin ve fertlerin elde ettiği yıllık gelirlerin toplamından, gelir referans döneminde ödenen vergiler ve diğer hane veya kişilere yapılan düzenli transferler düşüldükten sonra bulunan hane halkı kullanılabilir geliri kullanılmaktadır.

Gini katsayısı, aynı zamanda ülkeler arası kıyaslama yapma imkânı sunduğu için özellikle sosyal eşitsizlikler ve ekonomik dengesizliklerin analizinde de önemli bir araçtır.

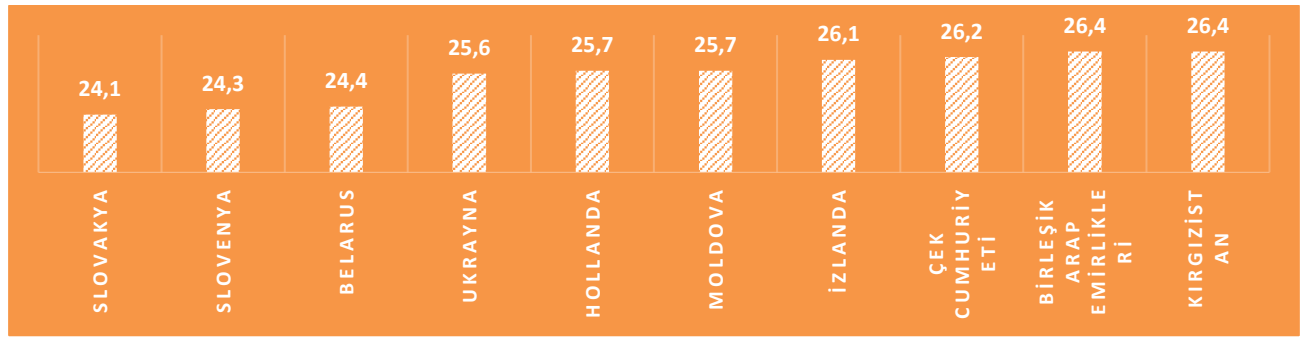
3. KÜRESEL GELİR EŞİTSİZLİĞİ (GİNİ)

Ülkenin en zengin ve en fakir vatandaşları arasındaki gelir uçurumu genellikle gelir eşitsizliği olarak adlandırılır ve birçok ülkede hiç bu kadar geniş olmamıştı. Tıpkı dünyanın en zengin ve en fakir ülkelerinin toplam gelirlerinin bu ülkelerdeki gelişme düzeyi hakkında genel ipuçları sunabilmesi gibi, belirli bir ülkedeki

gelir eşitsizliği düzeyi de ortalama vatandaşın yaşam kalitesini göstermeye yardımcı olabilir. Gelir eşitsizliği bir ülkeyi hem ekonomik hem de politik olarak etkiler ve siyasi kutuplaşma, zenginlere karşı olumsuz tutumlar, daha yavaş GSYİH büyümesi, azalan gelir hareketliliği, daha yüksek yoksulluk oranları ve daha fazla hane halkı borcu gibi etkilere sahiptir. Öte yandan, aşırı düşük olan gelir eşitsizliği bazen ekonomik büyümenin eksikliğine işaret edebilir.

Gelir eşitsizliğinin en düşük olduğu ülke %24,1 ile Slovakya olmuştur. Slovenya %24,3 ile ikinci sırada iken Belarus %24,4 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye ise %44,4 ile 144. Sırada yer almaktadır.

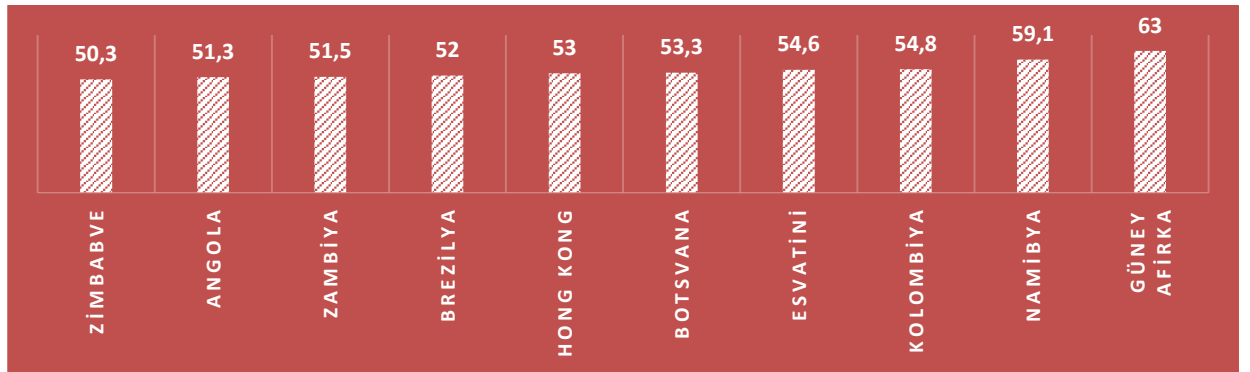
Grafik 1: Gelir Eşitsizliğinin En Düşük Olduğu İlk 10 Ülke (2025, % GİNİ)

Kaynak: Dünya Bankası

Gelir eşitsizliğinin en fazla olduğu ülke %63 ile Güney Afrika iken, Namibya %59,1 ile onun arkasından gelmektedir. Kolombiya ise %54,8 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Grafik 2: Gelir Eşitsizliğinin En Yüksek Olduğu İlk 10 Ülke (2025, % GİNİ)

Kaynak: Dünya Bankası

Dünyada yoksullukla mücadelede başarılı olan bazı ülkeler ve iyi uygulama örnekleri aşağıda belirtilmiştir:

🌀 **Brezilya–Bolsa Familia Programı:** Brezilya, yoksullukla mücadele için koşullu nakit transferi sistemi olan “Bolsa Familia” programını uygulamaktadır. Bu program kapsamında, yoksul ailelere çocuklarını okula gönderme ve sağlık kontrollerine götürme koşuluyla düzenli olarak nakit yardım sağlanmaktadır. Bu

program sayesinde Brezilya, yoksulluk oranını ciddi ölçüde azaltmış ve gelir dağılımında olumlu bir değişim sağlamıştır.

✿ **Finlandiya–Temel Gelir Uygulaması:** Finlandiya, temel gelir uygulaması ile yoksullukla mücadelede farklı bir yaklaşım geliştirmiştir. Temel gelir denemesi, işsizlere herhangi bir koşul aranmaksızın belirli bir miktar para verilmesini öngörmektedir. Bu sistem ile işsizlere ekonomik güvenlik sağlanarak yoksulluk riskinin azaltılması hedeflenmiştir.

✿ **Hindistan–MGNREGA Programı:** Hindistan’da yoksulluğu azaltmak amacıyla MGNREGA (Mahatma Gandhi Ulusal Kırsal İş Garantisi) programı uygulanmaktadır. Bu program ile kırsal alandaki yoksul hanelere yılda en az 100 gün süreyle iş garantisi sağlanarak gelir elde etmeleri ve bu suretle yoksulluk seviyelerinin düşürülmesi amaçlanmıştır.

4. TÜRKİYE’DE GELİR EŞİTSİZLİĞİ (GİNİ)

Türkiye’nin GİNİ katsayısı dünya ortalamasına kıyasla oldukça yüksek bir seviyededir. Türkiye’de bu oran son yıllarda 0,413 civarında seyretmekte, bu ise gelir dağılımında ciddi bir eşitsizlik olduğunu göstermektedir.

TÜİK’in 2024 Gelir Dağılımı İstatistiklerine göre, en yüksek eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirin sahip %20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay %48,1 iken, en düşük gelire sahip %20’lik grubun aldığı pay ise %6,3 seviyesindedir. **Yoksulluğun; ekonomik, sosyal, politik ve çevresel faktörlerden kaynaklanan pek çok nedeni bulunmaktadır. Bunlar;**

✿ **Eğitim Eksikliği:** Eğitim seviyesinin düşük olması, bireylerin iş bulma şansını ve gelir düzeyini olumsuz etkilemekte, eğitim imkânlarının dengesiz dağılımı, düşük gelirli kesimlerin yoksulluktan çıkmasını zorlaştırmaktadır.

✿ **İşsizlik:** İşsizlik, ülkemizdeki yoksulluğun önemli nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Özellikle gençler arasında yüksek işsizlik oranı, yoksulluğun sürekliliğini artırmaktadır. İşsiz kalan bireyler ve aileler, gelir sağlayamadıkları için yoksulluk riski altında kalmaktadır.

✿ **Enflasyon ve Gelir Erozyonu:** Türkiye’de yüksek enflasyon, özellikle düşük gelirli kesimin alım gücünü azaltmaktadır. Gelir artışının enflasyon karşısında yetersiz kalması sonucunda hanelerin yoksulluk riski daha da artmaktadır.

✿ **Bölgesel Dengesizlikler:** Türkiye’de gelir dağılımında bölgesel farklılıklar da yoksulluğun yaygın nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Özellikle yatırım ve üretimin az olduğu bölgelerde yaşayanlar, kalkınmış bölgelerde yaşayanlara göre daha dezavantajlı durumdadırlar.

✿ **Sosyal Eşitsizlikler:** Toplumda kadınların, engellilerin ve diğer dezavantajlı grupların iş gücüne katılım oranının düşük olması bu grupların yoksulluktan daha fazla etkilenmesine yol açmaktadır.

Ülkemizde de yoksullukla mücadele için sosyal yardımlar, eğitim destek programları, istihdam artırıcı projeler gibi çeşitli politikalar uygulanmaktadır. **Ülkemizde uygulanan başlıca yoksullukla mücadele politikaları aşağıda özet olarak belirtilmiştir.**

❁ **Sosyal Yardımlar:** Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılan yardımlar, daha çok düşük gelirli ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yöneliktir. Bu yardımlar doğrudan nakit desteği, gıda yardımı, eğitim desteği şeklinde olabilmektedir.

❁ **Asgari Ücretin Artırılması:** Türkiye’de asgari ücretin artırılması, düşük gelirli çalışanların alım gücünü artırmaya yönelik önemli politika aracıdır. Ancak, enflasyonun yüksek olduğu yıllarda asgari ücretin reel olarak değerinin düşmesi etkinliğini azaltmaktadır.

❁ **İstihdam Teşvikleri:** Ülkemizde özellikle işsizliği azaltmak, dezavantajlı grupların (kadınlar, engelliler vd.) istihdamını artırmak amacıyla farklı tarihlerde çeşitli teşvik düzenlemeleri yürürlüğe konulmuştur. Bu teşvik programlarıyla, işgücü maliyetleri düşürülerek işverenlerin daha fazla kişiyi istihdam etmeleri hedeflenmiştir.

❁ **Eğitim ve Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi:** Yoksulluğun önlenmesinde eğitim ve mesleki beceri geliştirme programları büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Milli Eğitim Bakanlığı, İş-Kur, Belediye gibi kurumlar, bireylerin hem meslek sahibi olmaları, hem de işgücü piyasasında rekabet edebilmelerini sağlamak amacıyla çeşitli eğitim ve beceri geliştirme proje ve kursları düzenlemektedir.

En yüksek eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine sahip %20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay bir önceki yıla göre 0,6 puan azalarak %48,1 olurken en düşük gelire sahip %20’lik grubun aldığı pay ise 0,2 puan artarak %6,3 olmuştur.

Tablo 1: %20’lik Gruplar İtibariyle Yıllık Hanehalkı Gelir Dağılımı (%)

	2020	2021	2022	2023	2024
İlk %20 En Düşük	5,9	6,1	6	6,1	6,3
İkinci %20	10,6	10,8	10,4	10,2	10,4
Üçüncü %20	14,9	15,1	14,7	14,3	14,6
Dördüncü %20	21,1	21,3	20,9	20,6	20,7
Son %20 En Yüksek	47,5	46,7	48	48,7	48,1

Kaynak: TÜİK

Gini katsayısı bir önceki yıla göre 0,007 puan azalış ile 0,413 olmuştur. Tüm sosyal transferler hariç tutulduğunda Gini katsayısı 0,476, emekli ve dul yetim maaşı dâhil diğer tüm sosyal transfer gelirleri hariç tutulduğunda ise 0,423 olmuştur.

Tablo 2: Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gelir Dağılımı (%)

	2020	2021	2022	2023	2024
P80/P20 Oranı	8	7,6	7,9	7,9	7,7
P90/P10 Oranı	14,6	13,7	14,2	13,8	13,3
Gini Katsayısı	0,410	0,401	0,415	0,420	0,413

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de yıllık ortalama hanehalkı kullanılabilir geliri bir önceki yıla göre %106,9 artarak 374 bin 899 TL olmuştur.

Tablo 3: Yıllık Ortalama Hanehalkı Kullanılabilir Geliri (TL)					
	2020	2021	2022	2023	2024
Yıllık Ortalama Hane Halkı Geliri (TL)	69.349	76.733	98.416	181.200	374.899
Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)	15,8	10,6	28,3	84,1	106,9

Kaynak: TÜİK

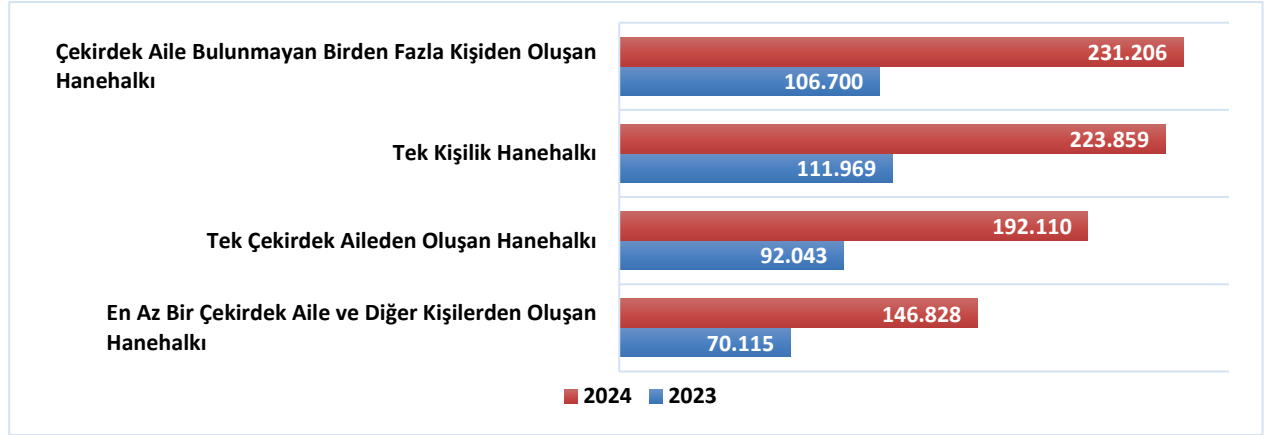
Türkiye’de yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri bir önceki yıla göre %108,3 artarak 90 bin 116 TL’den 187 bin 728 TL’ye yükselmiştir.

Tablo 4: Yıllık Ortalama Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Geliri (TL)					
	2020	2021	2022	2023	2024
Yıllık Ortalama Hane Halkı Geliri (TL)	33.428	37.400	48.642	90.116	187.728
Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)	17,2	11,9	30,1	85,3	108,3

Kaynak: TÜİK

Yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirlerinde en yüksek gelir, geçen yıla göre 124 bin 506 TL artarak 231 bin 206 TL ile çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan hanehalklarından olmuştur.

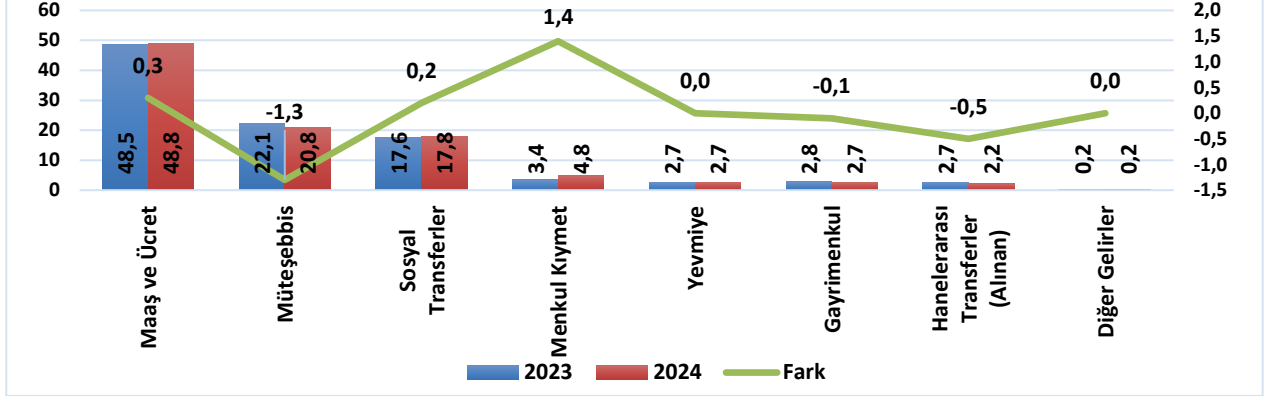
Grafik 3: Hane Halkı Tipine Göre Yıllık Ortalama Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Geliri (TL)

Kaynak: TÜİK

Toplam gelir içerisinde en yüksek payı, %48,8 ile bir önceki yıla göre 0,3 puan artan maaş ve ücret geliri almıştır. İkinci sırayı ise %20,8 ile önceki yıla göre 1,3 puan azalan müteşebbis geliri oluşturmuştur.

Grafik 4: Gelir Türlerine Göre Dağılım (%)

Kaynak: TÜİK

Yıllık ortalama esas iş gelirleri sırasıyla yükseköğretim mezunlarında 309 bin 721 TL, lise ve dengi okul mezunlarında 240 bin 470 TL, lise altı eğitimlilerde 168 bin 407 TL, bir okul bitirmeyenlerde 106 bin 478 TL olmuştur. Geçen yıla göre yıllık ortalama esas iş gelirinde en yüksek artış %110,2 ile lise ve dengi okul düzeyli eğitimlilerde gerçekleşmiştir.

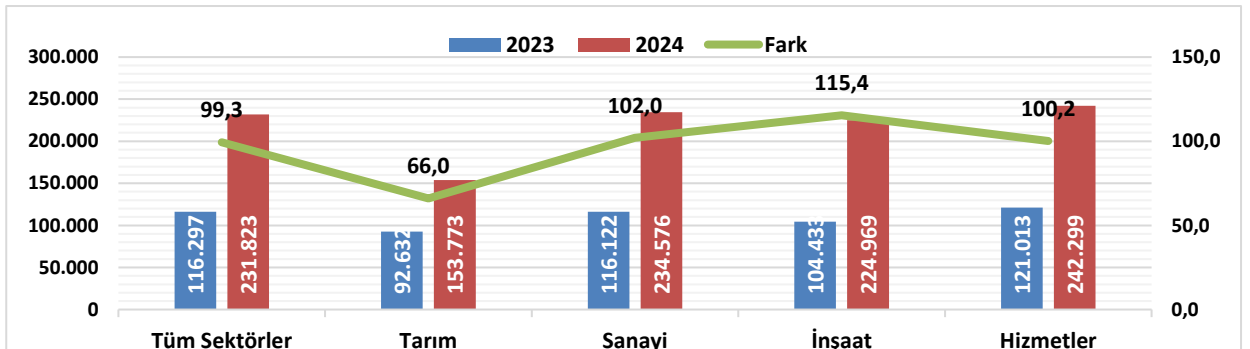
Tablo 5: Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Esas Gelirleri (TL, %)

Eğitim Düzeyleri	Toplam			Erkek			Kadın		
	2023	2024	Değişim	2023	2024	Değişim	2023	2024	Değişim
Tüm Eğitim Düzeyleri	116.297	231.823	99,3	125.709	251.050	99,7	91.693	183.153	99,7
Okul Bitirmeyen	56.568	106.478	88,2	68.038	133.841	96,7	40.243	68.918	71,3
Lise Altı	89.012	168.407	89,2	95.710	182.523	90,7	61.845	111.455	80,2
Lise ve Dengi Okul	114.374	240.470	110,2	126.147	268.394	112,8	74.188	145.046	95,5
Yükseköğretim	157.851	309.721	96,2	179.521	348.658	94,2	124.372	251.923	102,6

Kaynak: TÜİK

Esas iş gelirleri sektörel ayrımda incelendiğinde; en yüksek yıllık ortalama gelirin 242 bin 299 TL ile hizmet sektöründe, en düşük yıllık ortalama gelirin ise 153 bin 773 TL ile tarım sektöründe olduğu görülmüştür. Bir önceki yıla göre; yıllık ortalama esas iş gelirinde en yüksek artış %115,4 ile inşaat sektöründe görülmüştür.

Grafik 5: Sektörlere Göre Yıllık Ortalama Esas İş Gelirleri

Kaynak: TÜİK

Yıllık ortalama esas iş gelirleri sırasıyla işverenlerde 804 bin 882 TL, kendi hesabına çalışanlarda 210 bin 679 TL, ücretli maaşlılarda 209 bin 764 TL ve yevmiyelilerde 105 bin 712 TL olmuştur. Geçen yıla göre en yüksek artış %104 ile ücretli ve maaşlılarda görülmüştür.

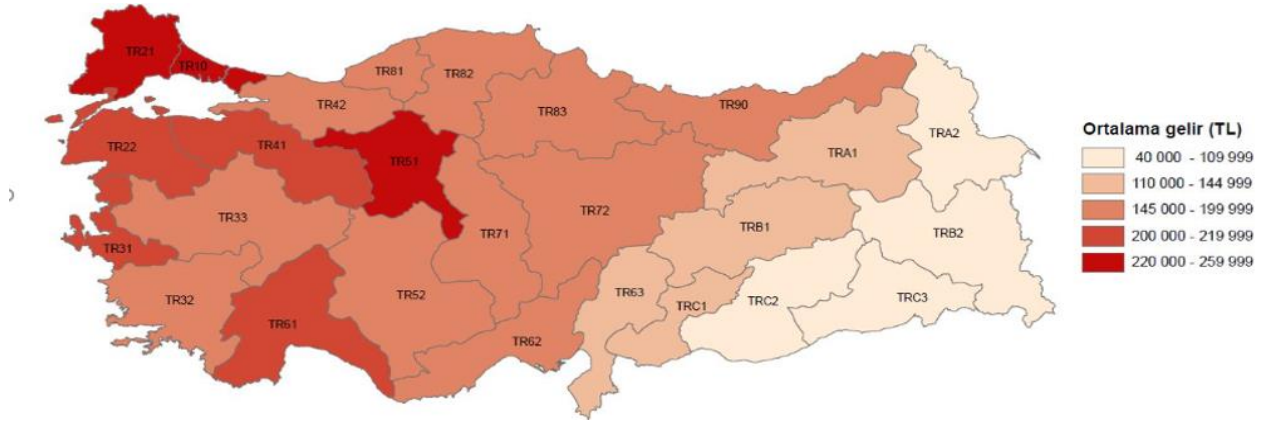
Tablo 6: Esas İşteki Durumlarına Göre Yıllık Ortalama Esas İş Gelirleri (TL)

İş Durumu	Toplam			Erkek			Kadın		
	2023	2024	Değişim	2023	2024	Değişim	2023	2024	Değişim
Tüm Çalışanlar	116.297	231.823	99,3	125.709	251.050	99,7	91.693	183.153	99,7
Ücretli, Maaşlı	102.821	209.764	104	109.087	221.964	103,5	89.462	184.695	106,5
Yevmiyeli	53.334	105.712	98,2	58.302	117.059	100,8	32.667	61.014	86,8
İşveren	408.174	804.882	97,2	424.951	846.879	99,3	292.367	509.751	74,4
Kendi Hesabına	115.622	210.679	82,2	119.735	221.720	85,2	92.511	147.792	59,8

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2024 yılında 187 bin 728 TL iken, İBBS 2. Düzey bölgeleri itibarıyla en yüksek olduğu bölge 257 bin 891 TL ile TR10 (İstanbul) bölgesi olurken bu bölgeyi, 248 bin 285 TL ile TR51 (Ankara) bölgesi ve 225 bin 758 TL ile TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) bölgesi izlemiştir.

Resim 1: Yıllık Ortalama Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Geliri (İBBS 2. Düzey, 2024, TL)

Kaynak: TÜİK

Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması panel veriden elde edilen sonuçlara göre 2023 yılında işsiz olan fertlerin %40,8’i 2024 yılında çalışmaya başlamıştır. Faaliyet durumu 2023 yılında çalışan olarak belirlenen fertlerin 2024 yılında %90,6’sı çalışma hayatına devam etmiştir.

Tablo 7: Fertlerin Faaliyet Durumundaki Değişimi (15-64 Yaş) (%)

	Çalışan	İşsiz	İşgücüne Dâhil Olmayan
Çalışan	90,6	3,7	5,7
İşsiz	40,8	42,4	16,7
İşgücüne Dâhil Olmayan	6,9	3,1	90,1

Kaynak: TÜİK

5. SONUÇ

Dünya genelinde gelir eşitsizlikleri giderek derinleşmektedir. 2025 verilerine göre en düşük eşitsizlik oranı %24 civarında olup Slovakya, Belarus gibi ülkeler öne çıkmaktadır. Buna karşın Güney Afrika (%63) ve Namibya (%59,1) en yüksek eşitsizlik oranlarına sahiptir. Eşitsizlik, ekonomik büyümenin yavaşlaması, sosyal kutuplaşma, yoksulluk ve borçluluk gibi olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Brezilya’nın Bolsa Familia Programı, Finlandiya’nın temel gelir uygulaması ve Hindistan’ın iş garantisi programı gibi örnekler, gelir dağılımını iyileştirmede etkili politikalar olarak öne çıkmıştır.

Türkiye’de Gini katsayısı 2024 itibarıyla **0,413** seviyesindedir ve bu değer ciddi bir eşitsizliğe işaret etmektedir. En yüksek gelirli %20’lik kesim toplam gelirin %48,1’ini alırken, en düşük gelirli %20 sadece %6,3’ünü alabilmektedir. Gelir eşitsizliğini besleyen başlıca faktörler; eğitim yetersizliği, işsizlik, enflasyonun alım gücünü düşürmesi, bölgesel kalkınma farklılıkları ve dezavantajlı grupların iş gücüne katılımındaki zorluklardır. TÜİK verileri, son yıllarda ortalama hane halkı gelirlerinde artış olsa da gelir dağılımındaki uçurumun devam ettiğini göstermektedir. Sosyal yardımlar, asgari ücret artışları, istihdam teşvikleri ve eğitim destekleri uygulanmakla birlikte, bunların kalıcı çözüm üretmekte yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır.

Ülkemizde yoksulluğu önlemek ve gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmak için çeşitli yardım, program ve proje yürütülmekte ise de daha sürdürülebilir ve kapsamlı politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede, GİNİ katsayısının düşürülmesi, yalnızca ekonomik büyüme ile değil, aynı zamanda sosyal politika uygulamaları ve istihdamın artırılmasıyla sağlanabilir. Küresel iyi uygulama örneklerinden yararlanılarak, özellikle eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal yardım alanında yapılacak reformlarla toplumun tüm kesimlerinin refah seviyesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Bu yönde daha kapsamlı çalışma yapılması gerekmektedir. Adil bir gelir dağılımı, hem toplumsal refahı hem de ekonomik sürdürülebilirliği güçlendirecektir.

6. KAYNAKÇA

- ✦ <https://www.pwc.com.tr/tr/medya/kose-yazilari/celal-ozcan/yoksullugu-onlemede-sosyal-guvenlik-ve-sosyal-politikalarin-onemi.html#:~:text=Gini%20katsay%C4%B1s%C4%B1%2C%20bir%20%20C3%BCIkedeki%20gelir,gelir%20da%C4%9F%C4%B1%C4%B1m%C4%B1nda%20bozulmay%C4%B1%20ifade%20etmektedir.>
- ✦ https://tr.wikipedia.org/wiki/Gini_katsay%C4%B1s%C4%B1#:~:text=Ekonomi'de%20Gini%20katsay%C4%B1s%C4%B1%2C%20Gini,sosyolog%20Corrado%20Gini%20taraf%C4%B1ndan%20geli%C5%9Ftirilmi%C5%9Ftir.
- ✦ <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/income-inequality-by-country>
- ✦ Dünya Bankası
- ✦ Türkiye İstatistik Kurumu